

PROFESORIUS VYTAUTAS SINKEVIČIUS: TEISININKO KONSTITUCIONALISTO PORTRETO ŠTRICHAJ

Egidijus Jarašiūnas

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos

Viešosios teisės institutas

jarasiunas.egidijus@gmail.com

Mindaugas Maksimaitis

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos

Viešosios teisės institutas

mindaugasmaksimaitis@mruni.eu

Juozas Žilys

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos

Viešosios teisės institutas

zilys.juozas@gmail.com

Įvairūs mokslininkų keliai. Vienų akademinė karjera tiesi tiesutėlė: studijos, doktorantūra, lektoriaus darbas, disertacijos rašymas ir gynimas, docento pareigos, profesūra. Kitų kelyje neišvengta „nukrypimų“ ir „sugrįžimų“, nors vėliau tokia patirtis neretai praturtina mokslinį požiūrį. Ir laikai mokslinam socialinės tikrovės pažinimui nevienodai palankūs būna. Šiame rašinyje nesiekiamo detaliai aprašyti profesoriaus Vytauto Sinkevičiaus kiekvieno profesinio kelio vingio, bandysime pateikti tik būdingiausius štrichus, parodančius šio teisės mokslininko, pedagogo, Konstitucinio Teismo teisėjo profesinės veiklos etapus ir jų esmę.

Profesinis likimas – asmenybės, aplinkos, istorinių aplinkybių derinio nulemtas, VU Teisės fakulteto studento teisininko, baigusio studijas 1975 m., profesinio gyvenimo peripetijos, regis, iš pradžių žadėjusios sėkmingą akademinę karjerą, daro posūkį. Vėliau darbas, susijęs su teisėkūra,

tikro parlamento atsiradimas reikalauja ir mokslinio požiūrio į teisę. Dar vėliau – Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjo pareigos. Šiame etape Konstitucijos aiškinimo ir teisės aktų atitikties Konstitucijai problemų sprendimas ir mokslinė mintis eina kartu. Pagaliau – profesoriaus pareigos Mykolo Romerio universitete (iš pradžių Teisės fakultete, vėliau tapusio Teisės mokykla), aktyvi mokslinė kūrybinė veikla.

Kelio kryptis visą laiką viena ir ta pati. Iš esmės visais atvejais regime teisininko praktiko (ar teisėjo) ir mokslininko bei pedagogo veiklos sąsajas. Nežiūrint eiliškumo ar konkretaus pagrėčiui einančių veiklų derinio, veikimo kryptis nuosekli, vedanti į gilų teisės, visų pirma – Konstitucijos – pažinimą, susijusį su sudėtingų teisėkūros ar teisės aiškinimo ir taikymo užduočių sprendimu. Be teisinio darbo ar teisminės praktikos greičiausiai mokslinių darbų temos ir turinys būtų kitoks. Tiek parlamentarizmo ir parlamento teisės studijos, tiek pilietybės klausimų mokslinis nagrinėjimas, tiek konstitucinės kontrolės institucijų veikla, Konstitucijos aiškinimo tyrimai neretai inspiruoti poreikio moksliškai apmąstyti realias teisinio gyvenimo problemas.

Teisinio reguliavimo, teisminės jurisprudencijos, mokslinių idėjų pažinimas – visą laiką profesoriaus Vytauto Sinkevičiaus akiratyje. Todėl jo monografijose, studijose, straipsniuose išdėstyti teiginiai yra nuodugnai apmąstyti, pagrįsti teisinės praktikos pavyzdžiais, padedantys spręsti aktualias konstitucinės teisės problemas, užčiuopti jos raidos tendencijas. Tas profesinis kelias tęsiasi – ir toliau ne mažiau aktyvus, susijęs su diskusijomis ar bandymais atskleisti anksčiau nepastebėtas teisinės tikrovės puses.

Profesorius Vytautas Sinkevičius – atgimusios Lietuvos konstitucinės teisės tyrinėtojas. Visi jo darbai vienaip ar kitaip siejasi su Kovo 11-ąja ir jos nulemtais pokyčiais. Naujos teisinės sistemos kūrimui reikėjo teisinės minties, išreiškiančios laiko dvasią. Kartu visada yra asmeninis apsisprendimas, valia, kūrybiniai ieškojimai – dalykai, be kurių paprasčiausiai nebūtų padarytų darbų.

Teisininko kelio pradžioje regime Vytautą Sinkevičių, kuris 1975 m. baigė Vilniaus universiteto Teisės fakultetą ir buvo iš karto paskirtas šio fakulteto Valstybinės teisės katedros dėstytoju. Jaunasis teisininkas sėkmingai įsijungė į mokslinę pedagoginę veiklą. Fakulteto pasiūstas, 1978 m. pavasarį

visą semestrą mokslinę-pedagoginę kvalifikaciją kėlė Maskvos M. Lomonosovo universiteto Kvalifikacijos kėlimo fakultete. Deja, šis intensyvaus jauno specialisto žinių ir patirties kaupimo laikotarpis tada neilgai tetruko ir, negana to, 1978-ųjų rudenį, jį pašaukus į karinę tarnybą, regėjosi, buvo benuplaukiantis be apčiuopiamos naudos. Be to, gyvenimas taip susiklostė, kad, 1980 m. grįžusiam į civilinį gyvenimą, V. Sinkevičiui iškart teko keisti savo vos tepradėtos teisinės veiklos pobūdį – įsijungti į mokslinę-leidybinę veiklą: jis įsidarbino „Minties“ leidykloje, teisinės literatūros redakcijos vedėjo pareigose. Tiesa, netrukus, 1981 m., šįkart ilgesniam laikui – ištisam dešimtmečiui – apsisutojo LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Tarybų darbo skyriuje.

Lietuvos atgimimas, Sąjūdis, 1990 m. kovo 11-oji – naujos epochos, Lietuvos kelio atkuriant valstybės nepriklausomybę, ženklai. Profesoriaus Vytauto Sinkevičiaus profesinės veiklos ženklus tarpsnis susijęs su atkurto Nepriklausomos Lietuvos valstybės parlamentu – Aukščiausiaja Taryba – Atkuriamuoju Seimu.

1990 m. rinkimus į Aukščiausiają Tarybą laimėjo Sąjūdis, į rinkimus ėjęs su nepriklausomybės atkūrimo lozungu. Sąjūdžio deputatų susirinkimas nusprendė imtis iniciatyvos parengti naujos Aukščiausiosios Tarybos pirmosios sesijos dokumentų projektus. Buvo sudarytos kelios darbo grupės, tarp jų – valstybės atkūrimo projektų rengimo grupė, kuriai vadovavo Vytautas Landsbergis. Apie jas buvo informuotas tuometės LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo sekretorius Liudvikas Sabutis, kuris pavedė Prezidiumo sekretoriato skyriams pagal jų funkcijas sudaryti deputatų veiklai būtinas sąlygas ir teikti pasirengti Aukščiausiosios Tarybos sesijai reikalingą organizacinę bei techninę pagalbą. Iki Aukščiausiosios Tarybos sesijos likus savaitei buvo pradėti svarstyti įvairūs scenarijai, koku būdu galima atkurti valstybės nepriklausomybę. Sąjūdžio deputatų grupei, kuri rengė Kovo 11-osios akto projektus, talkino ir teisininkas Vytautas Sinkevičius¹.

¹ Apie rengimo grupės sudėtį žr. Paulius Gritėnas, „Kovo 11-osios užkulisiai, kas kūrė akto tekstą ir kodėl vietoj dviejų parašų atsirado 124?“ *15min*, 2018 m. kovo 11 d., <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/istorija/kovo-11-osios-uzkulisiai-kas-kure-akto-teksta-ir-kodel-vietoje-dvieju-parasu-atsirado-124-582-938006>.

Netrukus po 1990 m. kovo 11-osios buvo reformuojama Aukščiausiosios Tarybos tarnybinio aparato struktūra, padalinių funkcijos. Siekta, kad būtent ši valdymo grandis visapusiškai atlieptų nuolat funkcionuojančio parlamento poreikiams. Beje, Aukščiausiojoje Taryboje svarstant visa tai, būta įvairių nuomonių. Samprotaujant apie Aukščiausiosios Tarybos Juridinių skyrių, prieita prie bendros išvados: Juridinis skyrius turėtų būti vienas pagrindinių Aukščiausiosios Tarybos aparato padalinių, tartum filtras neišmintingiems sumanymams įstatymų leidyboje. Akcentuota, kad „[...] reikia turėti nuolatinę tarnybą, kuri galėtų greitai ir kvalifikuotai atlikti preliminarų projektų reviziją, ekspertizę. Būtent toks padalinys turės pasakyti, ar projektai dera su teisės sistema, tarptautine teise, ar turinys atitinka teisinę formą, terminiją“².

1990 m. balandžio 7 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas patvirtino Aukščiausiąją Tarybą aptarnaujančių padalinių funkcijas³. Juridiniam skyriui buvo pavesta: teikti paramą Aukščiausiosios Tarybos Teisinės sistemos komisijai rengiant įstatymų ir kitų teisės aktų projektus; konsultuoti juridiniais klausimais deputatus, nuolatinės bei kitas komisijas ir padėti rengiant teisės aktų projektus; komisijų pirmininkų kvietimu skyriaus darbuotojai turėjo dalyvauti komisijų posėdžiuose, jie galėjo būti priskiriami prie konkrečių nuolatinųjų ar kitų komisijų. Skyriaus darbuotojai buvo darbo grupių, komisijų, kurioms buvo pavesta rengti kodeksų, kitų teisės aktų projektus, nariais.

Balandžio 9 d. Prezidiumas Juridinio skyriaus vedėju paskyrė Juozą Žilį, o pavaduotojais – Vytautą Pakalniškį ir Vytautą Sinkevičių⁴. Visiems skyriaus darbuotojams buvo priskirtos vadinamosios „globojamos“ teisinės veiklos sritys. Vytautui Sinkevičiui teko rūpintis klausimais, kurie siejosi su konstitucine teise ir išskirtinai su pilietybės santykių teisiniu reguliavimu.

² Jonas Prapiestis, „Valstybingumo atkūrimo ir konstitucinio įtvirtinimo ištakos“, *Jurisprudencija* 19, 3 (2012): 868.

³ *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo dokumentų rinkinys, 1* (Vilnius, Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, 1991), 425, 426.

⁴ *Ibid.*, 429.

Formalus darbo sričių apibrėžimas vis dėlto tik iš dalies apibūdino darbuotojų ir, aišku, Vytauto Sinkevičiaus veiklos apimtį. Visiems atitinkamu mastu teko dalyvauti rengiant įvairius dokumentus, o kartais būti pranešėjais Aukščiausiosios Tarybos ar jos komisijų posėdžiuose. Neretai darbuotojai buvo pasitelkiami rengiant parlamento politinius dokumentus: pareiškimus, rezoliucijas, memorandumus, deklaracijas, kuriais Aukščiausioji Taryba, Prezidiumas reaguodavo į išorės ar vidaus politinius, socialinius reiškinius.

Šiuo atžvilgiu prisimintinas bent vienas epizodas: Aukščiausiosios Tarybos vadovams pakvietus, Vytautas Sinkevičius kartu su kitais darbuotojais rengė Aukščiausiosios Tarybos nutarimo projektą „Dėl vadinamojo „Nacionalinio gelbėjimo komiteto“ veiklos politinio ir teisinio įvertinimo“⁵. Dokumente konstatuota, kad šis „komitetas“ įkurtas neteisėtai, jo tikslai ir veikla yra antikonstitucinio antivalstybinio pobūdžio ir todėl yra nusikaltamas. Pabrėžta, kad visi šio „komiteto“ bei kitų panašių neteisėtų organizacijų nurodymai neturi jokios teisinės galios ir bet kokiomis aplinkybėmis negali būti vykdomi. Dokumente nurodyta, kad „komitetas, veikdamas kartu su svetimos valstybės ginkluotomis pajėgomis nusikalstamosiose akcijose prieš taikius Lietuvos gyventojus ir Lietuvos Respublikos valstybines įstaigas, prisideda prie tarptautinio nusikaltimo vykdymo“.

Skyriaus darbuotojai buvo nuolatiniai Aukščiausiosios Tarybos Teisinės sistemos komisijos pagalbininkai. Visi reikšmingesni teisės aktų projektai buvo bendro darbo rezultatas. Tuo metu komisijos etatiniai patarėjai ir skyriaus personalas buvo darnus teisininkų kolektyvas, kurį vienijo vienintelis interesas – kurti demokratinės respublikos tvarius teisinius pagrindus.

Aukščiausiosios Tarybos reglamente⁶ buvo numatyta, kad visi įstatymų projektai ir pasiūlymai registruojami Juridinio skyriaus rejestre. Dėl užregistruoto įstatymo projekto skyrius turėjo parengti išvadas, ar nėra

⁵ „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 14 d. nutarimas Nr. I-946 „Dėl vadinamojo „Nacionalinio gelbėjimo komiteto“ veiklos politinio ir teisinio įvertinimo““, *Valstybės žinios*, 1991, Nr. 3–70.

⁶ „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Reglamentas“, *Valstybės žinios*, 1991, Nr. 14–359.

prieštaravimų galiojantiems įstatymams, ar projektas atitinka juridinės technikos taisyklės. Projektas su išvada, kurią rengdavo konkretus darbuotojas ir visais atvejais pasirašydavo skyriaus vadovas, buvo perduodamas Aukščiausiosios Tarybos sekretoriatui. Taigi pagal Reglamentą skyriaus darbuotojai vykdė preliminarias ekspertines funkcijas, kurios buvo svarbios teisėkūros procese.

Šios išvados buvo reikšmingas faktorius, padedantis deputatams visapusiškiau pažinti teisinio reguliavimo visuotinai pripažintus dėsnius ir jais vadovautis teisėkūroje. Išvadose būdavo principingai pasisakoma dėl projektų ydingumo, teikiami pasiūlymai kaip to išvengti. Visada buvo vadovaujama principu, kad išvados rengėjai yra ne projektus teikusiujų nuožmūs kritikai, bet pagalbiniškai siekiant įgyvendinti atitinkamas idėjas. Aišku, būta ir nepasitenkinimo, kai tekdavo pasakyti apie projekto neišbaigtumą ar teisinio reguliavimo preciziškumo stoką.

Beje, samprotaujant apie teisinio reguliavimo sritis, kurios buvo priskirtos darbuotojams, o šiuo atveju – Vytautui Sinkevičiui, reikėtų prisiminti, kad jam teko visapusiškai dalyvauti rengiant 1989 m. lapkričio 3 d. Pilietybės įstatymą, kuris galiojo ir po Kovo 11-osios⁷. Šio įstatymo priėmimas susijęs su Atgimimo laikų diskusijomis dėl pilietybės instituto reikšmės. Sąjūdžio Steigiamajame suvažiavime neatsitiktinai buvo priimta rezoliucija, kurioje pareikšta: „Pilietybės įstatymo priėmimas – neatidėliotinas vidaus politikos klausimas [...], pilietybės siekimas neatsiejamas nuo pasiryžimo nuolat gyventi Lietuvoje, nuo pagarbos Lietuvos istorijai, kultūrai, nuo lietuvių kalbos valstybinio statuso pripažinimo“.

Tokio įstatymo idėjos plito visuomenėje, buvo skelbiami įvairūs projektai, o oficiali pirmoji versija radosi Teisingumo ministerijoje. Vėliau, aštrėjant diskusijoms dėl projekto koncepcijos ir principinių dėsnių, Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas, atsižvelgdamas ir į Sąjūdžio pasiūlymus, sudarė komisiją⁸. Vytautas Sinkevičius, tuo metu jau dirbdamas tuometės Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Juridiniame skyriuje, nuolat dalyvavo

⁷ „Lietuvos TSR pilietybės įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1989, Nr. 33–444.

⁸ „Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1989 m. liepos 3 d. nutarimas Nr. XI-3062 „Dėl Lietuvos TSR pilietybės įstatymo galutinio projekto rengimo komisijos sudarymo““, *Valstybės žinios*, 1989, Nr. 20–232.

visuose 1989 m. Pilietybės įstatymo projekto rengimo etapuose, o po Kovo 11-osios tiesiogiai dirbo sprendžiant Lietuvos Respublikos pilietybės teisinio reglamentavimo klausimus. Tuo metu Vytautas Sinkevičius greičiausiai net nepagalvojo, kad pilietybės tematika jis parašys ne vieną straipsnį, apsigins daktaro disertaciją, parengs ir išleis turiningą monografiją.

Šiuo atveju visapusiškiau nesigilinant į tada 1989 m. priimto įstatymo rengimo peripetijas, jo turinį, reikėtų išskirtinai pabrėžti kai kurias nuostatas, kurios sukėlė Maskvoje nuožmią reakciją. Visų pirma, įstatyme buvo įtvirtintas Lietuvos pilietybės tęstinumo dėsniš, t. y. nustatyta, kad Lietuvos Respublikos piliečiais yra: 1) asmenys, kurie buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, jų vaikai ir vaikaičiai, taip pat kiti iki 1940 m. birželio 15 d. buvusieji nuolatiniai dabartinės Lietuvos teritorijos gyventojai, jų vaikai ir vaikaičiai, nuolat gyvenantys Lietuvoje; 2) asmenys, turintys nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvoje, jeigu jie yra patys gimę ar įrodę, kad bent vienas iš tėvų ar seneliai yra gimę Lietuvoje ir jeigu jie nėra kitos valstybės piliečiai; 3) kiti asmenys, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos nuolat gyveno Respublikos teritorijoje ir turi čia nuolatinę darbo vietą arba nuolatinę legalų pragyvenimo šaltinį. Šie asmenys per dvejus metus laisvai apsisprendžia dėl pilietybės.

Pagal šį įstatymą teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę buvo išsaugoma asmenims, iškeldintiems ar pasitraukusiems iš Lietuvos teritorijos nuo 1940 m., taip pat jų vaikams ir vaikaičiams. Kitiems lietuviams Lietuvos Respublikos pilietybė pripažįstama, kai jie persikelia gyventi į Lietuvą ir duoda priesaiką.

Vytautas Sinkevičius buvo aktyvus darbo grupės, parengusios Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1991 m. gruodžio 5 d. redakciją, narys. Naujajame Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) įtvirtintas teisinis reguliavimas kai kuriais atvejais buvo analogiškas įtvirtintajam Pilietybės įstatyme (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu), o kai kuriais atžvilgiais įtvirtino esmines novelas, kurių atsiradimą lėmė naujas Lietuvos gyvenimo kontekstas.

Šiame įstatyme, apibrėžiant, kokie asmenys yra laikomi Lietuvos Respublikos piliečiais, vadovautasi Lietuvos Respublikos pilietybės tęstinumo

principu, todėl piliečiais laikomi asmenys, kurie iki 1940 m. birželio 15 d. turėjo Lietuvos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, be to, piliečiais laikomi ir asmenys, kurie pilietybę įgijo pagal 1989 m. lapkričio 3 d. Pilietybės įstatymą.

Viena svarbiausių darbo sričių, kurioje atitinkamu mastu teko dalyvauti Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Juridinio skyriaus darbuotojams, buvo atkurtos nepriklausomos valstybės teisiųjų pagrindų kūrimas ir, suprantama, iki 1990 m. kovo 11-osios veikusios teisėtvarkos pertvarkymas, atsižvelgiant į demokratinės raidos poreikius. Išskirtinai reikšminga buvo konstitucinės kūrybos sritis, nes vis labiau aiškėjo, kad Lietuvos Respublikos Laikinąjį Pagrindinį Įstatymą – laikinąją Konstituciją – suvaidinusi savo istorinį vaidmenį po Kovo 11-osios, turi keisti naują konstitucinę kultūrą įtvirtinanti konstitucija. Būtent šiame veiklos bare drauge su kitais Juridinio skyriaus darbuotojais visapusiškai dalyvavo Vytautas Sinkevičius.

Naujos konstitucinės kūrybos starto ženklu tartum buvo 1990 m. lapkričio 7 d. Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos rengimo“⁹, kuriuo buvo sudaryta Konstitucijos projekto rengimo darbo grupė, kuriai vadovavo Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis¹⁰. Prezidiumas nustatė, kad ši darbo grupė turi parengti Lietuvos Respublikos Konstitucijos koncepciją ir pateikti Prezidiumui iki 1990 m. gruodžio 31 d. Numatyta Konstitucijos kon-

⁹ *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo dokumentų rinkinys 2* (Vilnius, Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, 1991), 600–601.

¹⁰ Vytautas Landsbergis (grupės vadovas) – Aukščiausiosios Tarybos Pirmininkas; Juozas Bulavas – Mokslų akademijos narys korespondentas; Algimantas Dziegoraitis – Vilniaus miesto 2-osios juridinės konsultacijos advokatas; Juozas Galginaitis – Valstybinės teisinės informacijos departamento direktoriaus pavaduotojas; Valdemaras Katkus – Užsienio reikalų ministro pavaduotojas; Pranas Kūris – Teisingumo ministras; Kęstutis Lapinskas – Aukščiausiosios Tarybos deputatas; Zenonas Namavičius – Vilniaus universiteto Teisės fakulteto dekanas; Vytautas Pakalniškis – Aukščiausiosios Tarybos Juridinio skyriaus vedėjo pavaduotojas; Artūras Paulauskas – generalinis prokuroras; Jonas Prapiestis – Aukščiausiosios Tarybos Teisinės sistemos komisijos pirmininkas; Stasys Stačiokas – Teismo ekspertizės mokslinio tyrimo instituto direktorius; Česlovas Vytautas Stankevičius – Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko pavaduotojas; Gediminas Šerkšnys – Aukščiausiosios Tarybos Valstybės atkūrimo komisijos pirmininkas; Aurimas Taurantas – Aukščiausiosios Tarybos deputatas; Juozas Žilys – Aukščiausiosios Tarybos Juridinio skyriaus vedėjas.

cepcijos parengimo data buvo akivaizdžiai nereali, darbas dėl įvairių politinių ir kitokių priežasčių užtruko. Sukurtas dokumentas buvo pavadintas „Lietuvos Respublikos Konstitucijos koncepcijos metmenys“. 1991 m. gegužės 1 d. Prezidiumo nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos koncepcijos metmenų“¹¹ Metmenys paskelbti spaudoje visuomenei svarstyti, o apie atliktą darbą turėjo būti pranešta Aukščiausiajai Tarybai¹².

Darbo grupė buvo sudaroma vadovaujantis ne politinio atstovavimo principu, jos nariai nebuvo konkrečių politinių partijų delegatai, reiškiantys atitinkamų organizacijų idėjas. Vykusios diskusijos ar jų fragmentai nesklido viešojoje erdvėje ir todėl neprovokavo politiškai aistringų sankirtų.

Nors Vytautas Sinkevičius formaliai nebuvo šios darbo grupės narys, tačiau nepertraukiamai dalyvavo jos veikloje. Reikėjo užtikrinti ne tik dokumentų parengimą, posėdžių organizavimą. Nuolat dalyvauta diskusijose, kurios neretai buvo aštrios, ypač dėl valdžios institucijų konstitucinių sąveikų bei kompetencijų. Įtemptai svarstyta, kaip suderinti parlamentinės ir prezidentinės demokratijos dėsnius, kartu suvokiant, kad visos valdžios grandys turi būti ne tik veiksmingos, bet ir bendradarbiautų sprendžiant konstitucinės demokratijos diktuojamas aktualijas. Visapusiškiau apie šiuos svarstymus profesoriaus rašyta spaudoje paskelbtuose dienoraščių epizoduose¹³.

Štai vienas iš vykusios polemikos fragmentų, kuris fiksuotas V. Sinkevičiaus dienoraštyje: „1991 m. kovo 10 d.: „A. Taurantas pasiūlė įrašyti, kad rinkimai vykdomi proporcinė sistema, t. y. bus balsuojama už partijų sąrašus. Šį pasiūlymą įrašėme į tekstą, tačiau jo nekritikavo tik dvi dienas. Trečią dieną Pirmininkas ir Č. Stankevičius paklausė: o ką reikės daryti žmonėms, kurie norės būti kandidatais, tačiau nenorės priklausyti jokiai partijai? Juk be jos paramos jie nepateks į sąrašus, turės žymiai mažiau šansų. A. Taurantas dar mėgino paaiškinti, kad tai paskatins partijų kūrimąsi, tačiau jo argumentai nebuvo labai įtikinantys, todėl atsirado alternatyva – deputatai gali būti renkami ir mažoritarine sistema“.

¹¹ *Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos ir Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo dokumentų rinkinys 3* (Vilnius, Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, 1992), 506.

¹² „Lietuvos Respublikos Konstitucijos koncepcijos metmenys“, *Lietuvos aidas*, 1991 m. gegužės 10 d.

¹³ Vytautas Sinkevičius, „1992 m. Konstitucijos rengimas: to laikotarpio užrašų fragmentai“, iš *Nepriklausomybės sąsiuviniai 2*, 2 (2012): 26–29.

Metmenimis buvo siekiama konsoliduotai išreikšti bent bendruosius konstitucinės sistemos bruožus, kurie būtų visuotinių svarstymų pradžia kelyje į nuolatinę Lietuvos Respublikos Konstituciją. Esminis klausimas, kurį bandyta spręsti – valstybės valdžios konstrukcija. Tai buvo sudėtinga problema, nes ji įvairiapusiais ryšiais susijusi su skirtingų socialinių politinių grupių interesais, kultūros, ideologijos, teisės reiškiniais. Metmenyse atsispindėjo akivaizdus prielankumas parlamentinės demokratijos prioritetams. Tokia demokratijos kultūra savo savastimi buvo neatsiejamai suaugusi su Atgimimo laiko daugiataūkstantiniais žmonių susirinkimais, kuriuose prabilo, reiškė savo valią ir galią suverenais – Tauta.

Vytautas Sinkevičius ne iš šalies stebėjo vykstantį šiuo metu galiojančios Konstitucijos rengimo procesą, bet buvo aktyvus jo dalyvis. 1991 m. lapkričio 5 d. Aukščiausiajai Tarybai priėmus nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos konstitucingumo raidos“¹⁴, buvo nubrėžtos pagrindinės Konstitucijos rengimo gairės, politinės, socialinės, teisinės prielaidos, į kurias turi būti atsižvelgiama formuluojant konstitucinę doktriną ir konkretų tekstą.

1991 m. gruodžio 10 d. nutarimu Aukščiausioji Taryba sudarė Laikinąją komisiją Konstitucijos projektui parengti¹⁵, kurios pirmininku 1992 m. sausio 16 d. buvo patvirtintas K. Lapinskas¹⁶. 1992 m. sausio 22 d. Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas priėmė nutarimą „Dėl Laikinosios komisijos Konstitucijos projektui parengti darbo organizavimo“¹⁷, kuriuo patvirtino komisijos nuostatus, taip pat darbo grupės narius. Grupei vadovavo Juozas Žilys, tarp grupės narių buvo ir Vytautas Sinkevičius, Gediminas Bulotas ir kt. Darbo grupė, atsižvelgdama į komisijos išsakytas ar suformuluotas

¹⁴ „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. lapkričio 5 d. nutarimas Nr. I-1950 „Dėl Lietuvos Respublikos konstitucingumo raidos““, *Valstybės žinios*, 1991, Nr. 32–894.

¹⁵ „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimas Nr. I-2075 „Dėl laikinosios komisijos Konstitucijos projektui parengti sudarymo““, *Valstybės žinios*, 1991, Nr. 36–978.

¹⁶ „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. sausio 16 d. nutarimas Nr. I-2216 „Dėl laikinosios komisijos Konstitucijos projektui parengti pirmininko patvirtinimo““, *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 3–47.

¹⁷ *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo dokumentų rinkinys 4* (Vilnius, Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, 1992), 588–590.

pagrindines idėjas bei sumanymus, turėjo rengti pirminius tekstus svarsty-
mui ir juos taisyti pagal svarstymo komisijoje rezultatus.

Jau 1992 m. sausio 27 d. Laikinosios komisijos posėdyje buvo nutarta, kad Konstitucijos projekte dalį dėl valdžios institucijų, jų struktūros ir kompetencijų rengs J. Žilys, V. Sinkevičius ir G. Bulotas. Tos dienos posėdyje vyko preliminarūs svarstymai dėl būsimojo Konstitucijos projekto. Keletą pozicijų paminėsime: R. Ozolas akcentavo, kad turi būti orientuojamasi į parlamentinės respublikos modelį. V. P. Andriukaitis taip pat pabrėžė parlamentinės respublikos prioritetus. B. Genzelis buvo įsitikinęs, kad prezidento pagrindinė priedermė – reprezentacija. Turi būti suformuota veiksminga vyriausybė, įsteigtas konstitucinis teismas. Jau tada argumentuotai samprotauta apie valstybės vadovo – prezidento – reikšmingą vaidmenį konstitucinėje sandaroje. Štai Z. Šličytė buvo įsitikinusi, kad prezidentui turi būti suteiktos atitinkamos galios parlamento ir vyriausybės atžvilgiu. L. N. Rasimavičius teigė, kad „visos valdžios parlamentui negalima atiduoti“, o parlamentas gali prieš laiką nutraukti savo įgaliojimus.

Tokioje ryškėjančioje nuomonių įvairovėje darbo grupės nariams ir, aišku, V. Sinkevičiui teko rengti pirminius būsimosios konstitucijos dalių tekstus ir teikti juos Laikinosios komisijos svarstymams. Neminėdami visų tada vykusių konstitucijos rengimo peripetijų, šiuo atveju tik paminėsime, kad Komisijoje išryškėjusi konstitucinių idėjų sklaida lėmė ir tai, kad atsirado dvi konstitucinės versijos. Aukščiausiosios Tarybos nutarimu Komisijos narių daugumos remiamas Konstitucijos projektas paskelbtas spaudoje visuomenei svarstyti¹⁸. Komisijos narių E. Jarašiūno, Z. Šličytės, L. N. Rasimavičiaus parengtą alternatyvų projektą parėmė Lietuvos Sąjūdis, Lietuvos demokratų partija, Lietuvos krikščionių demokratų partija, Lietuvos tautininkų sąjunga. Taip gimė Sąjūdžio koalicija „Už demokratinę Lietuvą“ (vėliau Santara „Už demokratinę Lietuvą“), kurios pagrindinis siekis – paremti alternatyvų Konstitucijos projektą, kuris nedelsiant taip pat buvo paskelbtas spaudoje¹⁹.

Šioje politinių įvykių panoramoje negalėtų būti pamirštas lygiagrečiai vykęs prezidento instituto atkūrimo politinis procesas, kurį inicijavo Sąjūdis.

¹⁸ „Lietuvos Respublikos Konstitucija (projektas)“, *Lietuvos aidas*, 1992 m. gegužės 1 d.

¹⁹ „Lietuvos Respublikos Konstitucija (projektas)“, *Lietuvos aidas*, 1992 m. gegužės 14 d.

Priminsime, kad po aštrios polemikos Aukščiausioji Taryba 1992 m. kovo 12 d. vis dėlto priėmė nutarimą paskelbti referendumą²⁰, kuriame būtų pasisakoma dėl dviejų įstatymų, t. y. dėl konstitucinio įstatymo, nustatančio pagrindines prezidento prerogatyvas, ir dėl įstatymo, kuriuo keičiamas Laikinis Pagrindinis Įstatymas. Referendumas įvyko 1992 m. gegužės 23 d., tačiau įstatymai nebuvo priimti. Politinė įtampa tvyrojo tiek Aukščiausioje Taryboje, tiek ir visuomenėje. Kilusi vadinamoji „parlamentinė rezistencija“ po referendumo sukūrė tokią situaciją, kai parlamentas negalėjo priimti bent kiek reikšmingesnių sprendimų. Tokioje politinių įvykių raidoje Aukščiausioji Taryba nutarė paskelbti pirmalaikius rinkimus į Aukščiausiąją Tarybą 1992 m. spalio 25 d.

Ieškota išeičių ir sprendžiant konstitucijos klausimą, nes realiai egzistavo du lygiaverčiai konstitucijų projektai. Pagaliau 1992 m. rugpjūčio 4 d. Aukščiausioji Taryba, išvengdama aštresnės polemikos, pritarė konsoliduotam protokolui, kuriame apibrėžtos fundamentaliosios pozicijos dėl būsimosios Konstitucijos. Nors protokolą pasirašė visos parlamento frakcijos, tačiau kompromiso dėl vieningo Konstitucijos projekto vėl nesurasta.

Atrodė, kad situacija iš tiesų yra dramatiška ir be konstruktyvių išeičių. Laiko iki paskelbto konstitucinio referendumo ir rinkimų buvo visiškai nedaug, o Konstitucijos teksto, kuris galėtų būti teikiamas referendumui, taip pat nebuvo. Šiuo atveju, nesigilindami į visas kitas aplinkybes, prisiminsime, kad 1992 m. rugsėjo 29 d. į Aukščiausiosios Tarybos Juridinio skyriaus vedėjo kabinetą atėjo visų pagrindinių parlamento deputatų frakcijų atstovai. Susėdus prie stalo ir diskutuojant apie konstitucines perspektyvas, frakcijų atstovai pasiūlė Juozui Žiliui ir Vytautui Sinkevičiui kaip Komisijos darbo grupės nariams parengti, remiantis jau egzistuojančiais projektais, kompromisinę Konstitucijos projekto versiją. Nedelsiant buvo imtasi šio darbo, prie kurio vėliau prisijungė ir Gediminas Bulotas. Iš esmės remtasi trimis dokumentais: Laikinosios komisijos Konstitucijos projektui parengti sukurtu projektu; Santaros „Už demokratinę Lietuvą“ paskelbtu Konstitucijos projektu; minėtų parlamento frakcijų protokolu, kuriam pri-

²⁰ „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. kovo 12 d. nutarimas Nr. I-2374 „Dėl referendumo dėl Lietuvos Respublikos Prezidento institucijos atstatymo““, *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 10-239.

tarė Aukščiausioji Taryba. Atitinkamu mastu buvo atsižvelgiama į kai kurių 1918–1940 m. Lietuvos Respublikos konstitucijų nuostatas.

Taip buvo sukurta nauja Konstitucijos projekto versija, kuri ir vėl buvo visapusiškai nagrinėjama bei vertinama neformalioje konstitucinių problemų derinimo grupėje, kuriai vadovavo V. Landsbergis.

1992 m. spalio 7 d. Aukščiausiosios Tarybos posėdyje pirmininkas pranešė, kad pavyko parengti „sutartinį“ Konstitucijos projektą. Spalio 12 d. Aukščiausiosios Tarybos pirmininko kabinete vyko visų frakcijų atstovų pasitarimas, kuriame iš esmės pritarta projektui.

Vytautas Sinkevičius dalyvavo visuose šios neformalios grupės posėdžiuose, o po jų buvo rengiamos galutinės konstitucinių nuostatų redakcijos. Tada dar buvo parengtas dokumentas Konstitucijos „Baigiamieji nuostatai“, Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo tvarkos“ projektas²¹, taip pat Įstatymo „Dėl referendumo Lietuvos Respublikos Konstitucijai priimti“ projektas²².

Beje, tuose neformalios grupės posėdžiuose buvo „surastas“ bene esmingiausias sprendimas, nulėmęs Konstitucijos projekto likimą. Projektas buvo papildytas nuostata: „Kai ši Lietuvos Respublikos Konstitucija bus priimta referendumu, Lietuvos Respublikos Seimas iki 1993 m. spalio 25 dienos 3/5 visų Seimo narių balsų dauguma gali pakeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatas, kurios yra 47, 55, 56 straipsniuose, 58 straipsnio antrosios dalies 2 punkte, 65, 68, 69 straipsniuose, 84 straipsnio 11 ir 12 punktuose, 87 straipsnio pirmojoje dalyje, 96, 103, 118 straipsniuose, 119 straipsnio ketvirtojoje dalyje.“

Vytautas Sinkevičius dalyvavo ir rengiant tarpvalstybinio Lietuvos gyvenimo pagrindus: mūsų šalies delegacijos sudėtyje dirbo derantis dėl Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos tarpvalstybinių santykių pagrindų sutarties (1991), 1992–1993 m. – derybose dėl Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos.

²¹ „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. spalio 13 d. nutarimas Nr. I-2967 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo tvarkos“ projekto““, *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 31–956.

²² „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl referendumo Lietuvos Respublikos Konstitucijai priimti““, *Vyriausybės žinios*, 1992, Nr. 31–955.

Lietuvos valstybinė derybų su Rusija delegacija derybas su Rusijos Federacija dėl Lietuvos ir Rusijos tarpvalstybinių santykių pagrindų pradėjo dar 1990 m. rudenį ir jas užbaigė 1991 m. liepos 29 d., parengusi pasirašyti tarpvalstybinę sutartį. Derybos nebuvo lengvos, jos vyko sudėtingų, kartais labai dramatiškų įvykių fone. Derybų raundai sekė vienas po kito, keitėsi siūlymai, formuluotės. Tokiame darbe ypač pravarti buvo teisininkų patirtis.

Lietuvos derybų delegacijos vadovas Česlovas Stankevičius ne kartą yra priminęs teisininkų reikšmingumą derybose, toks pavyzdys būtų ir derybų raundo Maskvoje 1991 m. sausio 29–30 d. dalis, kai, pradėjus svarstyti Lietuvos delegacijos pateiktus straipsnių ruošinius, Rusijos delegacijos vadovas ir nariai iš karto įvertino, kad straipsniai jau atrodo žymiai geriau, bet dar yra dalykų, kuriuos reikia išsiaiškinti detaliau. Jie pasiūlė deleguoti po du asmenis iš kiekvienos derybų šalies į bendrą ekspertų grupę, kuri parengtų abiejų pusių teisininkams priimtina galutinį variantą. Tarp Lietuvos delegacijos pasiūlytų ekspertų buvo ir Vytautas Sinkevičius. Česlovas Stankevičius straipsnyje „Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos 1990–1991 m. derybos dėl Tarpvalstybinių santykių pagrindų sutarties“ taip aprašo tos dienos teisininkų darbą, ieškant abiem pusėms tinkamų formuluočių:

„V. Sinkevičius savo užrašuose yra fiksavęs rusų teisininkų keltus klausimus ir lietuvių atsakymus. Pirmas klausimas – ar Lietuvos pilietybės įstatymo normos nebus aukštesnės galios negu sutarties nuostatos? Juos patenkino paaiškinimas, kad Lietuvos pilietybės įstatyme įtvirtinta, kad jeigu Lietuvos Respublikos sudaryta tarptautinė sutartis pilietybės santykius reguliuoja kitaip, taikomos tarptautinės sutarties normos. Kitas klausimas – kokios įstatymo nuostatos konkrečiai pilietybei įgyti bus taikomos asmenims, turintiems teisę į RTFSR pilietybę? Delegacijų teisininkai sutarė, kad tokiems asmenims pagal įstatymą bus taikomos tokios pačios pilietybei įgyti sąlygos, kaip ir visiems kitiems nuolat Lietuvoje gyvenantiems asmenims, nenustatant jokių papildomų cenzų.

Rusijos teisininkai kėlė klausimą dėl apsisprendimo dėl pilietybės 1991 m. lapkričio 3 d. termino pratęsimo iki sutarties pasirašymo dienos, argumentuodami, kad tas terminas jų netenkina, nes iki nustatyto minėto

termino Rusija gali dar neturėti savo pilietybės įstatymo ir asmenims gali nelikti laiko apsispręsti. Lietuvos delegacijos teisininkai sutiko į 4 straipsnį įkelti Vilniuje iš anksto paruoštą papildomą pastraipą, kad ir po 1991 m. lapkričio 3 d. iki sutarties pasirašymo dienos nuolat gyventiems civiliams Rusijos asmenims bus taikomos tokios pačios sąlygos.

Delegacijų teisininkai taip pat sutarė, kad į sutarties 5 straipsnį bus pažodžiui perrašytas tarptautinio pakto dėl pilietinių ir politinių teisių 27 straipsnis, kurio formuluotės net buvo labiau palankios Lietuvai. Jie taip pat sutarė, kad 6 straipsnyje dėl imigracijos bus nuostata, kad Šalys vykdo savarankišką migracijos politiką, tačiau be Rusijos siūlytos papildomos nuostatos, kad šalys derins migracijos klausimus ir sudarys susitarimus dėl migracijos.

Teisininkai ilgai ginčijosi dėl formuluotės, ar valstybės teiks pagalbą tiems, kurie *persikelia* iš vienos valstybės į kitą, ar tik tiems, kurie *grįžta* į savo valstybę. Lietuvos atstovai nesutiko su Rusijos pasiūlyta „persikėlėlio“ sąvoka, kadangi tokiu atveju į Lietuvos finansinę paramą galėtų pretenduoti ir iš Rusijos į Lietuvą imigruoti suinteresuoti bet kurie Rusijos gyventojai. Teisininkams nesutarus, į jų bendrą projektą buvo įrašytos abi sąvokos – „persikėlėliams“ ir „grįžtantiems“, sprendimą paliekant delegacijoms²³.

Tokia buvo derybų kasdienybė. Ilgos diskusijos, pozicijų derinimas, sutarties projektų teksto šlifavimas. Buvo visko – ir itin koncentruoto darbo, ir derybų atoslūgių. Derybos – komandinio veikimo menas. Ir tame Lietuvos derybinės komandos veikime teisininko Vytauto Sinkevičiaus indėlis buvo reikšmingas.

Derybų rezultatas – 1991 m. liepos 29 d. Maskvoje, RTFSR Tarybų rūmuose Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko Vytauto Landsbergio ir Rusijos Federacijos prezidento Boriso Jelcino pasirašyta „Sutartis tarp Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos ir Lietuvos Respublikos dėl tarpvalstybinių santykių pagrindų“. Mokslinėje literatūroje analizuojant šios sutarties reikšmę pabrėžiama, kad „svarbiausia išvada yra ta, kad pripažindama Lietuvos Respublikos statusą pagal 1990 m. kovo 11 d. aktus Rusijos Federacija kartu vienareikšmiškai pripažino šiuose

²³ Česlovas Vytautas Stankevičius, „Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos 1990–1991 m. derybos dėl Tarpvalstybinių santykių pagrindų sutarties. Minint sutarties trisdešimtmetį“, *Konstitucinė jurisprudencija* 4, 60 (2020): 286–287.

aktuose konstatuotą Lietuvos Respublikos tęstinumą ir iš jo kylantį Lietuvos valstybės identitetą – tapatumą 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktu įsteigtai Lietuvos valstybei“²⁴.

Kitas ne mažiau sunkus uždavinys, tekęs Lietuvos valstybinei derybų su Rusija delegacijai, buvo itin sudėtingos Lietuvos Respublikos derybos su Rusijos Federacija dėl buvusios SSRS kariuomenės išvedimo iš Lietuvos teritorijos terminų ir tvarkos. Vytauto Sinkevičiaus žinios ir šiose derybose buvo labai reikalingos. 1992 m. rugsėjo 9 d. „Lietuvos aidas“ pranešė, kad Rusijos ir Lietuvos derybose dėl kariuomenės išvedimo iš Lietuvos pasiektas kompromisas, kad „Rusija įsipareigoja visus savo karinius dalinius iš Lietuvos teritorijos išvesti iki 1993 m. rugpjūčio 31 d., o iš Vilniaus – iki šių metų lapkričio pabaigos“²⁵. Tai, kad Rusija išvedė buvusios SSRS kariuomenę iš Lietuvos 1993 m., yra ir derybininko teisininko Vytauto Sinkevičiaus indėlis.

1990–1998 m. – Vytauto Sinkevičiaus darbo Lietuvos parlamenteose laikotarpis, kurio metu jis ėjo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo, vėliau Lietuvos Respublikos Seimo Juridinio skyriaus vedėjo pavaduotojo (1990–1993 m.), vedėjo (1993–1998 m.) pareigas, po to 1998–1999 m. buvo Seimo kanceliarijos Teisės departamento direktorius.

Teisės departamentui teko uždavinys atlikti įstatymų ir kitų teisės aktų projektų teisinį vertinimą ir teikti pagalbą teisės aktų leidybos proceso metu. Vytauto Sinkevičiaus vadovaujamo departamento darbo kasdienybė: Seimui teikiamos išvados dėl svarstyti pateiktų įstatymų ir kitų teisės aktų projektų, dalyvavimas rengiant įstatymų, Seimo nutarimų ir kitų teisės aktų projektus, paaiškinimai Seimo komitetams, komisijoms, Seimo valdybai, dalyvavimas Seimo komitetų, komisijų posėdžiuose svarstant projektą, dėl kurio rengtos išvados ir kt. Sėkmingam tokio Seimo padalinio darbui organizuoti vadovui prirėkė ne tik žinių, atkaklumo, ištvermės, bet ir diplomatiškumo. Vytautas Sinkevičius puikiai atliko šią misiją, tą liudijo tiek valdančiosios daugumos, tiek opozicijos atstovų teigiami atsiliepimai apie jo veiklą šiame poste.

²⁴ Dainius Žalimas, „1991 metų Lietuvos sutarties su Rusija dėl tarpvalstybinių santykių pagrindų reikšmė“, *Parlamento studijos* 24 (2018): 38.

²⁵ *Lietuvos aidas*, 1992 m. rugsėjo 9 d.

1999–2008 m. Vytautas Sinkevičius – Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvoje veiklą pradėjusio 1993 m. rugsėjo mėnesį, teisėjas. Konstituciniam Teismui tenka pareiga garantuoti Lietuvos Respublikos Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą. Šią misiją jis vykdo nustatyta tvarka sprenddamas, ar įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai neprieštarauja Konstitucijai, taip pat ar Respublikos Prezidento bei Vyriausybės aktai neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams, teikdamas nustatytais atvejais išvadas.

Vytauto Sinkevičiaus teisėjavimo metu Konstitucinis Teismas vertino Telekomunikacijų įstatymo, vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase, Seimo narių teisės gauti kitą atlyginimą, teisėjų paskyrimo procedūros, pridėtinės vertės mokesčio, operatyvinės veiklos reguliavimo, autoriaus teisių apsaugos, akcinių bendrovių reorganizavimo, įslaptintųjų liudytojų apklausos, Seimo statuto, baudžiamųjų įstatymų atgalinio galiojimo, karių galimybės kreiptis į teismą, Respublikos Prezidento apkaltos, farmacinės veiklos, vaistų reklamos ir daugelio kitų aktų ar nuostatų konstitucingumo klausimus.

Nagrinėjant šias bylas, buvo sparčiai plėtojama oficiali konstitucinė doktrina. Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarime labai aiškiai užfiksuota Konstitucijos kaip aukščiausiosios teisės samprata. „Konstitucija – tai aukščiausios teisinės galios aktas. Konstitucijoje atsispindi visuomenės sutartis – visų Lietuvos Respublikos piliečių demokratiškai priimtas įsipareigojimas jų dabartinei ir būsimosioms kartoms gyventi pagal Konstitucijoje įtvirtintas pamatines taisykles ir joms paklusti, idant būtų užtikrintas valdžios legitimumas, jos sprendimų teisėtumas, žmogaus teisės ir laisvės, idant visuomenėje būtų santarvė. Konstitucija, kaip aukščiausios teisinės galios aktas ir visuomenės sutartis, yra grindžiama universaliomis, nekvestionuojamomis vertybėmis – suvereniteto priklausymu Tautai, demokratija, žmogaus teisių ir laisvių pripažinimu bei jų gerbimu, pagarba teisei bei teisės viešpatavimu, valdžios galių ribojimu, valdžios įstaigų priederme tarnauti žmonėms ir atsakomybe visuomenei, pilietiškumu, teisingumu, atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekiu. Konstitucijoje yra nustatyti žmogaus ir valstybės santykių, viešosios valdžios formavimo ir funkcionavimo, Tautos ūkio, vietos

savivaldos, kitų svarbiausių visuomenės ir valstybės gyvenimo santykių pagrindai. Priėmusi Konstituciją pilietinė Tauta padėjo savo, kaip valstybinės bendruomenės, bendro gyvenimo norminį pagrindą ir įtvirtino valstybę kaip bendrą visos visuomenės gėrį. Tauta Konstituciją keičia tiesiogiai arba per savo demokratiškai išrinktus atstovus ir tik pagal pačioje Konstitucijoje nustatytas taisykles. Konstitucija yra aukščiausioji teisė. Ji nubrėžia gaires visai teisės sistemai – visa teisės sistema kuriama Konstitucijos pagrindu²⁶.

Konstitucinis teisinės valstybės principas (neatsiejami šio principo elementai yra teisinių lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas), valdžių padalijimo principas, konstitucinis Respublikos Prezidento – valstybės vadovo statusas, apkalta, teismas ir teisingumas, viešoji valdžia, savivaldybės, demokratija ir atsakingo valdymo principas, lygia-teisiškumo samprata, teisė į teisingą teisinį procesą²⁷ ir daugybė kitų konstitucinių nuostatų ar principų buvo atskleista ir išaiškinta konstitucinėje jurisprudencijoje. Oficialiosios konstitucinės doktrinos plėtojimu yra atskleidžiamas giluminis Konstitucijos potencialas, konstruojama išplėtotą konstitucinė sistema, kuria remiantis buvo galima sėkmingai vykdyti įstatymų ir kitų teisės aktų konstitucinę kontrolę.

Teisėjas Vytautas Sinkevičius nepamiršo ir mokslinės tiriamosios veiklos, ir pirmiausia Lietuvos Respublikos pilietybės teisinio reguliavimo raidos studijų. Pirmasis šių studijų rezultatas pasirodė jau 2000 m. publikuotame jo straipsnyje „Teisiniai Lietuvos Respublikos pilietybės pagrindai“.

O neilgai trukus, nepaisant didelio užimtumo tiesioginėse atsakingose pareigose, Vytautas Sinkevičius sugebėjo parengti ir 2001 m. Vilniaus universitete sėkmingai apgynė socialinių mokslų srities teisės krypties daktaro disertaciją „Lietuvos Respublikos pilietybės teisinis reguliavimas 1918–2001 metais: raida ir dabartinio teisinio reguliavimo problemos“

²⁶ „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 85-3094.

²⁷ Vytautas Sinkevičius rašo, jog galima teigti, „kad teisė į teisingą teisinį procesą – kuri nėra *expressis verbis* įtvirtinta Konstitucijoje, o yra kildinama iš įvairių Konstitucijos normų ir principų, – yra konstitucinė asmens teisė, kuriai visa apimtimi taikoma Konstitucijos apsauga ir gynimas“ (žr. Vytautas Sinkevičius, „Teisės į teisingą teisinį procesą samprata Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje“, *Konstitucinė jurisprudencija* 2 (2006): 251).

(doktorantūros komiteto pirmininkas, darbo vadovas – profesorius Mindaugas Maksimaitis), jam buvo pripažintas socialinių mokslų (teisės krypties) daktaro mokslinis laipsnis. Pasirinkta tema neturėtų stebinti – Aukščiausioje Taryboje-Atkuriamajame Seime Vytautui Sinkevičiui teko, kaip buvo minėta, daug dirbti rengiant pilietybės įstatymų projektus. Jau tada jis garsėjo kaip pripažintas pilietybės klausimų žinovas. Disertacija buvo puiki galimybė į pilietybės institutą Lietuvoje pažvelgti platesniame istoriniame kontekste.

Netrukus (2002 m.) dienos šviesą išvydo disertacijos pagrindu parengta monografija „Lietuvos Respublikos pilietybė 1918–2001 metais“²⁸. Tai vienas iš reikšmingesnių XXI a. pradžios lietuviškų konstitucionalistinių tyrimų. Knygą autorius pradeda tokiais teiginiais: „Valstybė neegzistuoja be piliečių, pilietybė yra suverenios valstybės atributas. Pilietybė nėra vien formali teisės kategorija, ji visada neatsiejamai susijusi su suvereniteto, nacionalinio identiteto, politinės santvarkos, asmens teisių ir laisvių klausimais“²⁹. Tokios buvo darbo programinės tezės, kurių nuosekliai laikytasi rašant monografiją.

Monografijoje pabrėžiama, kad pilietybė lemia asmens teisinį statusą, kad pilietybės turėjimas yra prielaida turėti visas teises ir laisves, įtvirtintas toje valstybėje, taip pat ir vykdyti nustatytas pareigas. Knygoje pastebima, kad Lietuvos Respublikos pilietybės santykių teisinio reguliavimo raida rodo, kad jo turinį pirmiausia lėmė valstybės interesai. Įvairiais Lietuvos valstybės vystymosi laikotarpiais keičiantis valstybės interesams, kito ir pilietybės santykių teisinis reguliavimas.

Lietuvos Respublikos pilietybės teisinio reguliavimo 1918–2001 metais tyrimas apėmė tokius klausimus kaip pilietybės samprata, Lietuvos Respublikos pilietybės teisinis reguliavimas 1918–1940 m. (piliečiai *ex lege*, pilietybės įgijimas optacijos būdu, pilietybės įgijimas natūralizacijos būdu, pilietybės netekimas, pilietybės atėmimas, pilietybės instituto įgyvendinimas Klaipėdos ir Vilniaus kraštuose), Lietuvos TSR pilietybė (1940–1989 m.), Lietuvos Respublikos pilietybės teisinis reguliavimas 1990–2001 metais ir

²⁸ Vytautas Sinkevičius, *Lietuvos Respublikos pilietybė 1918–2001 metais* (Vilnius: TIC, 2002).

²⁹ *Ibid.*, 5.

dabartinio teisinio reguliavimo problemos.

Darbe fiksuojama pilietybės santykių reguliavimui būdinga 1922 m., 1928 m. ir 1938 m. Konstitucijose įtvirtinta principinė nuostata, jog Lietuvos pilietis tuo pačiu metu negali būti ir kitos valstybės pilietis. Tai reiškė, kad dviguba pilietybė buvo draudžiama (tiesa, šis draudimas minėtose Konstitucijose formuluojamas nevienodai: 1922 m. Konstitucija visiškai draudė dvigubą pilietybę, 1928 m. Konstitucijoje buvo padaryta išlyga, kad Lietuvos pilietis nepraranda savo pilietybės teisės tapęs kurio nors Amerikos krašto piliečiu, 1938 m. Konstitucijoje taip pat nebuvo visiško dvigubos pilietybės draudimo (įstatymo numatytais atvejais Lietuvos pilietis galėjo nenustoti Lietuvos pilietybės).

Knygoje atskleidžiama, kad Lietuvos TSR nebuvo valstybė, nebuvo jokia Lietuvos valstybingumo forma, kad Lietuvos TSR pilietybė nebuvo pilietybė tikraja žodžio prasme taip, kaip ji suprantama tarptautinėje teisėje, kad ji Lietuvos žmonėms buvo prievarta primesta. Ši pilietybė buvo prieškarinio Lietuvos pilietybės tąsa. Kaip LTSR, taip ir TSRS pilietybė buvo primesta prievarta ir buvo agresijos, okupacijos ir aneksijos pasekmė, niekinė tarptautinės teisės požiūriu.

Knygos autorius nemaža dėmesio skyrė laikotarpiui po 1990 m. kovo 11 d., kai iš pradžių galiojo 1989 m. lapkričio 3 d. Pilietybės įstatymas, vėliau – 1991 m. gruodžio 5 d. priimtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas. Visoje knygoje yra laikomasi analitinio, kritiško požiūrio, kritikos susilaukė ir ne viena tuo metu galiojusi įstatymo nuostata.

Vytautas Sinkevičius ir vėliau nepamiršo pilietybės problematikos. Ne viename išspausdintame straipsnyje jis nagrinėjo Lietuvos visuomenei ypač aktualų dvigubos pilietybės klausimą. Išaugę emigracijos mastai vertė galvoti ir apie pilietybės reguliavimo korekcijas. Dvigubos pilietybės problemos tapo straipsnių „Dviguba pilietybė: pasiūlymo papildyti Konstitucijos 32 straipsnį analizė“ (2008 m.), „Dviguba pilietybė: Pilietybės įstatymo nuostatų aiškinimo probleminiai aspektai“ (2015 m.), „Dvigubos pilietybės teisinis reguliavimas: nauji iššūkiai ir galimi sprendimai“ (2016 m.) nagrinėjimo tema.

Produktyviai dirbdamas mokslinį tiriamąjį darbą, baigęs kadenciją Konstituciniame Teisme, 2008 m. Vytautas Sinkevičius kaip mokslininkas

jau buvo pribrendęs atlikti habilitacijos procedūrą ir galėjo visiškai atsidėti mokslinei-pedagoginei veiklai, darbą pratęsdamas Mykolo Romerio universitete profesoriaus pareigose. Paskaitos didžiulėms studentų auditorijoms, seminariniai užsiėmimai, magistrantų ir doktorantų mokymas, diplominiai darbai ir disertacijų gynimas – tokia profesoriaus universitetinio darbo įvairovė. Studentai, atsiliepdami apie profesorių kaip pedagogą, pabrėžia puikų dėstomų disciplinų išmanymą, aiškų ir gyvą dėstymą, objektyvų žinių vertinimą.

Dalyvavimas mokslinėse konferencijose ir forumuose, pasisakymai žiniasklaidoje, darbas Lietuvos mokslo taryboje, o nuo 2020 m. – Mykolo Romerio universiteto Taryboje rodo įvairiapusį profesorius akiratį, siekį aiškinti teisinių dalykų prasmę visuomenės gyvenime.

Parlamentarizmas, parlamento darbas ir toliau liko vienu iš profesoriaus „arkliukų“. Vytauto Sinkevičiaus monografija „Parlamento teisės studijos“ (2011 m.) – neabejotinai didelės reikšmės mokslinis žingsnis konstitucionalizmo lietuviškuose baruose. Autorius išsikėlė ir sėkmingai įveikė tikslą – atskleisti parlamento teisės konstitucinius pagrindus, iširti probleminius jų aiškinimo aspektus.

Profesorius Vytautas Sinkevičius pabrėžė, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta Seimo kaip tautos atstovybės koncepcija grindžiama šiomis nuostatomis³⁰:

1) Seimą – Tautos atstovybę – steigia pati Tauta. Tauta tai daro priimdama Konstituciją ir įtvirtindama joje Seimą – Tautos atstovybę – vieną iš valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų;

2) Tauta – subjektas, kuriam priklauso suverenitetas ir kuri vykdo aukščiausią suverenią galią, įgalioja Seimą – Tautos atstovybę, neviršijant Konstitucijoje nustatytų įgaliojimų, vykdyti (įgyvendinti) įstatymų leidžiamąją valdžią, atlikti kitas Konstitucijoje numatytas ir iš jos kylančias funkcijas;

3) Seimas – Tautos atstovybė, vykdydamas jam pagal Konstituciją priskirtus įgaliojimus, negali peržengti ribų, kurias jam Konstitucijoje nustatė Tauta (t. y. Seimą jo veikloje saisto Konstitucija, taip pat jo paties priimti įstatymai);

³⁰ Žr. Vytautas Sinkevičius, *Parlamento teisės studijos* (Vilnius: MRU, 2011), 121–122.

4) Tauta, siekdama užtikrinti, kad visos valstybės valdžią įgyvendinančios institucijos, taip pat ir Tautos atstovybė – Seimas, laikytųsi Konstitucijos, jos nepažeistų, Konstitucijoje numato (steigia) konstitucinės kontrolės instituciją – Konstitucinį teismą, kuriam paveda prižiūrėti, *inter alia*, tai, ar Seimas – Tautos atstovybė, įgyvendindamas savo įgaliojimus, veikia neviršydamas Konstitucijos jam nustatytų įgaliojimų, ar neperžengia jam Konstitucijos nustatytų ribų, ar paiso Konstitucijos. Tauta suteikia konstituciniam teismui, *inter alia*, įgaliojimus spręsti, ar Seimo priimti įstatymai atitinka konstitucinius įstatymus ir Konstituciją, ar konstituciniai įstatymai atitinka Konstituciją, ar Seimo priimti poįstatyminiai teisės aktai atitinka įstatymus, konstitucinius įstatymus ir Konstituciją, ir nustačius, kad Seimo priimti įstatymai, kiti teisės aktai prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams ir pirmiausia Konstitucijai, šalinti juos iš Lietuvos teisės sistemos;

5) Seimas – Tautos atstovybė – formuojamas demokratinį, laisvų, sąžiningų rinkimų būdu; Seimo narys yra visos Tautos atstovas, neatsižvelgiant į tai, pagal kokią rinkimų sistemą jis yra išrinktas. Seimo narys nėra jį išrinkusių rinkimų apygardos rinkėjų, kurios nors jį iškėlusios politinės partijos ar politinės organizacijos, kurio nors kito subjekto atstovas Seime – Seimo narys, kaip minėta, yra visos Tautos atstovas. Seimo nario mandatas yra laisvas – savo veikloje Seimo narys vadovaujasi tik Konstitucija, valstybės interesais ir savo sąžine, Seimo narys negali būti varžomas jokių mandatų.

Autorius šią knygą pradeda Konstitucijos sampratos, lemiančios ir parlamento teisės kryptį, klausimo nagrinėjimu, po to analizuoja parlamento teisės institutus, atskleidžia įvairias parlamento teisinio reguliavimo problemas. Monografijoje nagrinėjami ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, kitų teismų sprendimai, susiję su tyrimo tema, diskutuojama apie argumentus, kuriais jie grindžiami. Vienas šio darbo bruožų – autorius ne tik pateikė parlamento teisės institutų mokslinę analizę, bet ir suformulavo labai konkrečius pasiūlymus, kaip galima tobulinti šios srities teisinį reguliavimą.

Reikšminga profesoriaus straipsnių moksliniuose leidiniuose dalis irgi yra skirta parlamentinės veiklos problemoms. Paminėti šie straipsniai: „Seimas – Tautos atstovybė: konstituciniai pagrindai“ (2006 m.), „Seimo narių rinkimai: kai kurie teoriniai ir praktiniai pagrindai“ (2008 m.), „Konstitu-

cinio Teismo nutarimų įgyvendinimas įstatymų leidyboje“ (2011 m.), „Ar galima pradėti apkaltą Seimo nariui už nusikaltimą, padarytą iki tampant Seimo nariu“ (2016 m.), „Nauji konstituciniai reikalavimai sudarant Seimo laikinąsias tyrimo komisijas“ (2019 m.).

Profesorius Vytautas Sinkevičius, daug metų dėstęs teisės studijų aukštesnių kurso studentams mokymo kursą „Lietuvos parlamento teisė“, negalėjo neparašyti vadovėlio „Lietuvos parlamento teisė“³¹, kuris pasirodė 2013 m. Tai pirmas šio konstitucinio instituto nagrinėjimui skirtas lietuviškas vadovėlis. Idealu, kai dėstomo dalyko užrašai ar konspektai virsta vadovėliu, kuris padeda suprasti parlamento veiklos teisinius pagrindus, funkcijas ir įgaliojimus, santykius su kitomis valdžios institucijomis.

Vadovėlyje nagrinėjami tokie klausimai kaip parlamento teisės samprata, Seimas – Tautos atstovybė, kas gali būti renkamas Seimo nariu, Seimo narių rinkimų tvarka, Seimo nario teisinis statusas, Seimo struktūra, Seimo sesijos, Seimo įgaliojimai, Konstitucijos pataisos, apkalta, Seimo leidžiamai teisės aktai, įstatymų leidybos samprata, įstatymų ir kitų Seimo aktų konstitucingumo kontrolė. Autorius, rašydamas vadovėlį, vadovavosi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje parlamento veiklos klausimais suformuota oficialiąja konstitucine doktrina.

Dėstymo stilius glaustas, koncentruotas, tekstas parašytas taip, kad jį nesunkiai supras ne vien teisininkai, bet ir smalsus skaitytojas, besidomintis teisės ir valstybės gyvenimo problemomis. Tai aukštos profesinės kvalifikacijos požymis: aiškiai, tiksliai, sistemiškai išdėstyti studijų medžiagą.

Konstitucijos aiškinimo problemos, konstitucinės kontrolės teorinių ir praktinių aspektų tyrinėjimas – dar viena profesoriaus mokslinių interesų sritis. Šie klausimai nagrinėjami straipsniuose „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisdikcijos ribos“ (2002 m.), „Konstitucijos interpretavimo principai ir ribos“ (2005 m.), „Nauji legislatyvinės omisijos „nebuvo“ aspektai: pastabos Konstitucinio Teismo nutarimo ribose“ (2015 m.), „Kokių įstatymų ir kitų teisės aktų atitiktį Konstitucijai tiria Konstitucinis Teismas?“ (2015 m.), „Konstitucijos keitimo apribojimai?“ (2015 m.), „Lietuvos konstitucinės kontrolės modelis: kelios teorinės ir

³¹ Vytautas Sinkevičius, *Lietuvos parlamento teisė* (Vilnius: MRU, 2013).

praktinės problemos“ (2016 m.), „Nusikaltimas kaip apkaltos pagrindas: kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai“ (2018 m).

Šie straipsniai įdomūs ir verti dėmesio ne viena prasme. Pirmiausia jie padeda suprasti, pagal kokius parametrus konstitucinėje jurisprudencijoje vertinamas įstatymų ir kitų aktų konstitucingumas, kaip evoliucionavo oficialioji konstitucinė doktrina, kokios praktinės ir teorinės problemos kilo ir kaip turėtume vertinti konkretų sprendimą, kaip galima tobulinti susiformavusią teisinę praktiką.

Antai viename darbų, nurodęs, kad Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra konstatavęs, jog priimdamas naujus, keisdamas ar papildydamas priimtus įstatymus ir kitus teisės aktus juos leidžiančios institucijos (Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė) yra saistomos Konstitucinio Teismo motyvuojamoje dalyje išdėstytos konstitucinių nuostatų sampratos, profesorius daro tokią išvadą: „Tai, kad Konstitucinio Teismo pateikta Konstitucijos nuostatų samprata varžo Seimą, Respublikos Prezidentą, Vyriausybę, reiškia, kad Konstitucinio Teismo aktai (nutarimai ir sprendimai), kuriuose yra suformuota konstitucinė doktrina, iš esmės įgyja pačios Konstitucijos galią, kad įstatymų ir kitų teisės aktų leidimas, nepaisant tokios konstitucinių nuostatų sampratos, kurią savo aktuose pateikė Konstitucinis Teismas, iš esmės reiškia pačios Konstitucijos pažeidimą“³². Taip pagrindžiamas oficialiosios konstitucinės doktrinos, atskleidžiančios Konstitucijos normų ir principų turinį, konstitucinių nuostatų sampratą, pakylėjimas į konstitucinį lygmenį.

Arba štai kitame straipsnyje („Teisės akto galiojimo sustabdymas“, 2017 m.) yra nagrinėjamos Konstitucijos nuostatos, numatančios įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimo sustabdymą. Autorius analizuoja, ar teisėkūros subjektai gali panaikinti, papildyti ar pakeisti įstatymą ir kitą teisės aktą, kurio galiojimas pagal Konstituciją sustabdytas, pateikia konstitucinėje jurisprudencijoje suformuotą oficialiąją konstitucinę doktriną. Kritiškos analizės rezultatas – išvada, jog yra pagrindo „diskutuoti, ar Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalis, kurioje nustatyta, kad ginčijamo tei-

³² Vytautas Sinkevičius, „Lietuvos Respublikos Seimo, kaip Tautos atstovybės, konstitucinė koncepcija“, iš *Lietuvos konstitucinė teisė: raida, institucijos, teisių apsauga, savivalda* (Vilnius: MRU, 2007), 177–178.

sės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėti teisenai nutraukti, neprieštaruja Konstitucijai³³.

Profesoriaus Vytauto Sinkevičiaus darbuose regime didelį dėmesį Lietuvos valstybės ir jos konstitucinės raidos istoriniams aspektams. Konstitucinių valstybės valdžios institucijų istorija – vienas tokių klausimų. Jis atskirai apžvelgė konstitucinius Seimo kaip Tautos atstovybės pagrindus (straipsnis „Seimas – Tautos atstovybė (konstituciniai pagrindai)“, 2006 m.), aiškino, koks Seimas Lietuvoje buvo pradėdant Steigiamuoju Seimu ir baigiant 1936–1940 m. IV Seimu bei po penkiasdešimties metų išrinktu Atkuriamuoju Seimu ir Seimais po jo. Konstatuota, kad 1940 m. okupacinės valdžios sudarytas vadinamasis Liaudies Seimas ar Lietuvos TSR Aukščiausioji Taryba nėra ir negali būti laikomi Lietuvos valstybės parlamentais.

Su valstybės tęstinumo tema susijęs ir profesoriaus darbas apie Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 19 d. Deklaracijos reikšmę Lietuvos konstitucinei raidai („Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija Lietuvos teisės sistemoje“, 2010 m.). Lietuvos Laisvės Sąjūdžio Tarybos, pasipriešinimo procese gimusios ir okupacijos laikotarpiu prisiėmusios aukščiausio tautos politinio organo, vadovaujančio politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai Lietuvoje, vaidmenį, 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija buvo programinis Lietuvos valstybės atkūrimo dokumentas, kuris oficialiai pripažintas (1999 m.) Lietuvos valstybės teisės aktu. Šis aktas ne tik suformulavo nepriklausomybę atkursiančios Lietuvos valstybės konstitucinius pagrindus, bet ir patvirtino Lietuvos valstybės tęstinumą.

Nagrinėdamas šį aktą, profesorius Vytautas Sinkevičius pabrėžė, kad ši Deklaracija „konstitucinės reikšmės akto pobūdį turi ne dėl vėliau jos atžvilgiu priimto Seimo sprendimo ar kokio nors kitokio jos legitimavimo, o pirmiausia dėl to, kad ją priėmė LLKS Taryba, kuri tuometinėje okupuotoje Lietuvoje buvo vienintelė teisėta tautos atstovybė, turėjo įgaliojimus (galėjo) reikšti Tautos valią, ir dėl savo turinio“³⁴.

³³ Vytautas Sinkevičius, „Teisės akto galiojimo sustabdymas“, *Jurisprudencija* 24, 1 (2017): 65.

³⁴ Vytautas Sinkevičius, „Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija Lietuvos teisės sistemoje“, iš *Regnum est. 1990 m. Kovo 11-osios Nepriklausomybės aktui – 20* (Vilnius: MRU, 2010), 70.

Profesorius Vytauto Sinkevičiaus straipsnyje „Kovo 11-oji: Nepriklausomybės atkūrimo teisinė konstrukcija“ (2010 m.) yra nurodęs, kad Lietuvos valstybė, 1940–1990 m. išgyvenusi SSRS, Vokietijos, o po to ir vėl, šįkart beveik pusę šimtmečio užsitęsusių, sovietinę okupaciją, skirtingai nei būdama carinės imperijos sudėtyje, nenustojo dėl šios priežasties gyvuoti – ji sugebėjo bent formaliai išlaikyti savo teisinius pagrindus.

Ir kituose Vytauto Sinkevičiaus straipsniuose („1990 m. kovo 11 d. aktas „Dėl Lietuvos Nepriklausomos valstybės atstatymo“, 2018 m.; „Konstitucinis aktas „Dėl Lietuvos Respublikos nesijungimo į postsovietines Rytų sąjungas“, 2018 m.; „Konstitucinis įstatymas „Dėl Lietuvos valstybės“, 2018 m.) vienu ar kitu aspektu paliečiama istorinė konstitucinių aktų reikšmė.

Vytautas Sinkevičius yra vadovėlių „Lietuvos konstitucinė teisė“ (pirmas leidimas 2012 m., antras – 2017 m.), „Lyginamoji konstitucinė teisė“ (2016 m.) vienas iš autorių.

Studentai, dėstytojai, teisininkai praktikai puikiai įvertino „Lietuvos konstitucinės teisės“ pirmąjį leidimą. Po kelerių metų išėjo vadovėlio antrasis leidimas. Profesorius Vytautas Sinkevičius antrojo „Lietuvos konstitucinė teisė“ leidimo pasirodymą pirmiausia grindė dviem aplinkybėmis.

Pirmoji – Konstitucinio Teismo jurisprudencijos sparti raida („Konstitucinė teisė yra jurisprudencinė teisė. Per laikotarpį nuo vadovėlio pirmojo leidimo Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, aiškindamas įvairių Konstitucijos nuostatų turinį, plėtodamas ankstesnę oficialiąją konstitucinę doktriną, atskleisdamas vis naujų Konstitucijos nuostatų aspektų, priėmė nemažai nutarimų, sprendimų ir išvadų“³⁵). Konstitucijos keitimo procesinių ir materialinių reikalavimų, pakoreguota referendumo, išplėtotą Konstitucijos vientisumo ir kitos oficialiosios konstitucinės doktrinos, nauji teisėjų ir teismų nepriklausomumo ar naujų asmens socialinių ir kitų teisių aspektai rodo konstitucinės sistemos vystymąsi.

O antroji aplinkybė – po pirmojo vadovėlio leidimo pasirodę teisės mokslo darbai, kuriuose nagrinėtos įvairios teorinės ir praktinės Lietuvos konstitucinės teisės ir konstitucinės justicijos problemos. Daug naujų įžval-

³⁵ Vytautas Sinkevičius, „Įvadas antrajam leidimui“, iš *Lietuvos konstitucinė teisė* (Vilnius: VĮ Registrų centras, 2017), 9.

gų pateikta mokslo konferencijose. Taigi prioritetas teikiamas oficialiosios konstitucinės doktrinos raidai ir pokyčiams – būtent šios ir kitos aplinkybės paskatino atnaujinti vadovėlį, papildant naujausia oficialiaja konstitucine doktrina, konstitucionalistų atliktais įvairių konstitucinių institutų tyrimais, taip pat žiniomis apie priimtus teisės aktus, susijusius su Konstitucijos nuostatomis ir jų įgyvendinimu. Konstitucinė teisė – gyva, nuolat plėtojama teisė.

„Lyginamosios konstitucinės teisės“ vadovėlyje profesoriaus plunksnai priklauso poskyriai „Pilietybės konstitucinis institutas valstybių konstitucinėje teisėje“ ir „Parlamento ir parlamentarizmo samprata. Istorinė parlamentarizmo raida“.

Profesorius Vytauto Sinkevičiaus parašytus skyrius ar dalis rasime ir kolektyvinėse monografijose „Konstitucingumas ir pilietinė visuomenė“ (2003 m.), „Lietuvos konstitucinė teisė: raida, institucijos, teisių apsauga, savivalda“ (2007 m.), „Prezidentas valstybinės valdžios institucijų sistemoje“ (2011 m.), „Parlamentas ir valstybinės valdžios institucijų sąranga: *Liber Amicorum* Česlovui Juršėnui“ (2008 m.), „Valstybės atkūrimas. Lietuvos parlamentas 1990–1992“ (2013 m.).

Profesorius, prireikus, imasi ir mokslinio redaktoriaus vaidmens. Vienas arba su kitais autoriais redagavo knygas „Lietuvos teisė: 1918–2018 m.: šimtmečio patirtis ir perspektyvos“, „Konstituciniai ginčai“ (ne tik monografijos mokslinis redaktorius, bet ir didelės jos dalies autorius), „Pasaulio valstybių konstitucijos“ (I–III tomai), „Lietuvos konstitucinė teisė“ (du leidimai).

Dar vienas profesoriaus Vytauto Sinkevičiaus veiklos baras būtų teisinė publicistika. Taip galėtume pavadinti straipsnius, pastabas, interviu kultūros, profesiniuose ir mokslo populiarinimo leidiniuose ar žiniasklaidos portaluose. Profesorius – šiandieninio teisinio gyvenimo dalyvis, dėstantis savo poziciją pačiais įvairiausiai konstitucinės teisės klausimais. Jo žodis svarus diskutuojant dėl daugybinės pilietybės („Dviguba pilietybė: nauji iššūkiai ir galimi sprendimai“, „Dviguba pilietybė, arba mūšis dėl konstitucijos viršenybės“), Seimo darbo („Seimo etikos sargų siūlymas – kaip jį įgyvendinti?“, „Ambasadorių skyrimas: pagal Konstituciją Seimas tam neturi jokios įtakos“), konstitucinės kontrolės („Kaip galima paralyžiuoti Konstitucinio Teismo darbą?“), teisminės valdžios ir

teisėjų veiklos („Ar teisėta Aukščiausiojo Teismo pirmininko atranka?“, „Apie paralelinius teisinės tikrovės pasaulius“) bei kitais klausimais.

Vytautas Sinkevičius yra Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenio „Konstitucinė jurisprudencija“, kuriame šalia Konstitucinio Teismo aktų spausdinami moksliniai straipsniai ir pranešimai, užsienio valstybių ir tarptautinių teismų jurisprudencijos apžvalgos, redakcinės kolegijos pirmininkas.

Mykolo Romerio universiteto Senato 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimu už ilgametę veiklą kuriant moderniąją Lietuvos valstybę, ekspertinį Universiteto atstovavimą viešojoje erdvėje ir mokslinių tyrimų plėtrą profesoriui dr. Vytautui Sinkevičiui buvo suteiktas Mykolo Romerio universiteto garbės profesoriaus vardas.

Profesorius Vytautas Sinkevičius apdovanotas *Sausio 13-osios* medaliu (1999 m.), Gedimino ordino Komandoro kryžiumi (2003 m.), ordino *Už nuopelnus Lietuvai* Komandoro didžiuoju kryžiumi (2014 m.), Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu (2014 m.), Italijos Respublikos Komandoro ordinu *Už nuopelnus* (2019 m.), Krašto apsaugos sistemos medaliu „Už pasižymėjimą“ (2019 m.), Vytauto Didžiojo ordino Komandoro didžiuoju kryžiumi (2021 m.), Teisingumo ministerijos I laipsnio garbės ženklu „Už nuopelnus teisingumui“ (2021 m.).

Šiame straipsnyje, kaip minėta, nesiekta pateikti visaapimančios ir detalios profesoriaus Vytauto Sinkevičiaus mokslo darbų ir profesinės veiklos apybraižos, tai tik šio teisininko konstitucionalisto mokslinio ir profesinio portreto ryškiausi štrichai. Neabejotina, kad šis portretas bus papildytas naujais darbais (knygų, straipsnių, komentarų ar teisinių įžvalgų pavidalu), kad parašyti darbai bus ir toliau studijuojami, jų argumentais bus remiamasi teoriniuose ir praktiniuose ginčuose.

Egidijus Jarašiūnas, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešosios teisės instituto afilijuotasis profesorius, socialinių mokslų (teisė) daktaras. **Mokslinių tyrimų kryptys:** lyginamoji konstitucinė teisė, konstitucinė kontrolė, Europos Sąjungos teisės ir nacionalinės teisės sąveika.

Egidijus Jarašiūnas, affiliated professor at the Institute of Public Law at the Law School at Mykolas Romeris University, doctor of social sciences (Law). **Research interests:** comparative constitutional law, constitutional review, interaction between European Union law and national law.

Mindaugas Maksimaitis, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešosios teisės instituto profesorius emeritas, socialinių mokslų (teisė) daktaras. **Mokslinių tyrimų kryptys:** lyginamoji konstitucinė teisė, teisės istorija.

Mindaugas Maksimaitis, professor emeritus at the Institute of Public Law at the Law School at Mykolas Romeris University, doctor of social sciences (Law). **Research interests:** comparative constitutional law, history of law.

Juozas Žilys, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešosios teisės instituto profesorius emeritas, socialinių mokslų (teisė) daktaras. **Mokslinių tyrimų kryptys:** konstitucinė teisė, konstitucinė kontrolė, žmogaus teisių ir laisvių apsauga.

Juozas Žilys, professor emeritus at the Institute of Public Law at the Law School at Mykolas Romeris University, doctor of social sciences (Law). **Research interests:** constitutional law, constitutional adjudication, protection of human rights and freedoms.